

LICHTERVELDENAARS TOT DE ORDE GEROEPEN ANNO 1777

Rudy Popelier

Lichtervelde, November 1777. Voor Pastoor Petrus-Martianus De Ruescas en zijn Vice-Pastoor, Valentinus Verackx, zielenherders van de Sint-Jacob-de-Meerdere Kerk, moet de maat méér dan vol zijn geweest.

Het was inderdaad zo dat sedert geruime tijd het bergaf ging met de moraal van de parochianen. Wat beiden vooral kwaad bloed moet hebben gezet, was het feit dat de "Placcaeten" tot het onderhoud van de "Sondaegen" en Heylighdaegen" nog al deerlijk "ontheyligt" werden. Ook het gedrag van de "Jonkheyd" op hun parochie liet veel te wensen over.

Donderpreken van op de kansel zullen ook wel niet veel aarde aan de dijk gebracht hebben, want vooraleer onze parochieherders hun kansel konden betreden, was al een deel van de aanwezigen de kerk uit, om ongestoord aanzienlijke hoeveelheden gerstenat te gaan nuttigen in de nabijgelegen herbergen op de markt, zoals "De Luyte", "De Swaene" en "De Hert", om nog maar deze te noemen.

Ook Bernardus Everaert, de pas twee jaar daarvoren aangestelde koster-organist en onderwijzer op de parochie, dit als opvolger van zijn vader Ferdinandus, moet samen met de pastoor, met lede ogen vastgesteld hebben, dat de "Jonckheyd" méér en méér wegbleef uit de kerk waar zij hun catechismusonderricht gaven. Tot hun grote ergernis kwam daar nog bij dat gedurende hun lesgeven, zij dikwijls gestoord werden door de "wegblijvers" die liever buiten op het kerkhof rondom de kerk speelden in plaats van de "Christelycke Leerynge" te volgen.

Om hun kudde terug op het rechte pad te krijgen, moeten onze zielenherders, ten einde raad, naar Bailliu Jan-Francois de Meulenaere getrokken zijn om orde op zaken te doen stellen. Blijkbaar was de Bailliu dezelfde mening toegedaan als onze pastoors, want hij besluit om op zaterdag 22 9bris 1777 in de herberg en Wethuys "De Luyte" het schepencollege in "ordinaire vergaederynge" bijeen te roepen.

En ziehier welke "ordonnantie politique" onze Lichterveldse voorouders op zondag 23 9bris 1777 na de zondagsmissen, bij het verlaten van de kerk, door de Amman op hun "nuchtere(?)" maag ter verwerken kregen:

Burghmeester ende Schepenen der prochie heerlyckhede ende Baronníe van Lichtervelde ondervindende dat nietjegenstaende de grootte voorsorge die onse souvereine princen gehadt hebben om by hunne placcaeten te doen onderhouden de sondaegen en heylighdaegen en te beletten dat deselve niet en worden geprophaneert ofte ontheyligt daeraenne daegelyckx

wordt gecontravenieert hebben omme daerinne te voorzien met interventie van den heer Bailliu over den heere, geordoneert ende gestatueert het volgende

1

Inden Eersten dat op deselve daegen niemant hem en sal vervoorderen te doen eenige slaevelijcke wercken ofte voor het eyndigen der verspers te vervoeren nochte passeren alhier met eenige coopmansgoederen noch doen eenigen transport noodig tot den landsbouw ten zy alvooren permissie becommen hebbende van den heer pastor deser prochie int geschrifte denof sy schuldig sullen zyn te adverteren den heer Bailliu dezer plaatse op peyne dat 't hunnen laste sullen worden gedecreteert de boeten by de placcaeten gecommineert

2

Verbiedende voorders op de selve daegen gedeurende de goddelijcke diensten het coopen ende vercoopen publicquelyk alle goederen 'tsy inde winckels, tsy op de kraemen, ende de selve tot de vercoopinge dien tyde ten toon te stellen op peyne van te incurreren over ider contraventie de boete van vier ponden paryse soo tot laste vande coopers als vercoopers

3

Ende inherende het placcaet geemaneert op de executie van het synode van cameryck van daten 1 juny 1587 ende diversche andere verbieden seer serieuselyk aen eenyder gedeurende de goddelijcke diensten van de vroeg en hoogmisse het sermoen en de vespers te gaen drincken in eenige herbergen ofte gedeurende dien inde selve herbergen te gaen en aldaar te verblyven op peyne vante incurreren de boete van drije ponden paryse ende den weird in soo veel boeten alser 't syner huysen personen sullen bevonden worden

4

Gelyck ook gedeurende de selve diensten mits gaeders ten tyde van het houden den catechismus ofte onderwys voor de jonckheyd in de christelycke leerynhe inde kercke deser prochie verboden worden alle spelen, tsy van bollen, Katsen, Schieten ofte andere diergelycke waerdoore het comt dat de jonckheyd afblyft en afgehouden wordt vande geseyde christelycke leerynge op peyne dat tot laste van contraventeurs gelycke boeten sullen worden gedecreteert

5

Ende alsoo het eene indispensable plicht is van alle ouders van hunne kinderen te doen instrueren inde christelycke leeryngen, ende ten dien Eynde te doen frequenteren de voornoemde goddelijcke diensten ende catechismus, alsmede te zorgen dat door hun dese ordonnantien niet en worden overtreden verclaeren dat alle ouders voor alle de contraventien door

hunne minderjaerige kinderen begaen, sullen toesprekelyk zyn tot verhael vande boeten over de contraventien door de selve daer jegens begaen

6

Bovendien alsoo door het ontydig drincken inde herbergen vele querellen ende andere ongeregeltheden voorts komen jae ook somtyts doodslaegen, verbieden aen een yder op sondaegen ende heyligdaegen inder winter naer den negen uren ende inden somer naer den thien uren inde herbergen te verblyven ende aende weerden eenige persoonen aldaer langer te houden, op peyne dat de persoonen naer den selven tyd aldaer bevonden wordende, sullen verbeuren eene boete van dry ponden persyse ende den weird het dobbel voor yderen persoon 't synen huuse bevonden wordende sullende de sommermaenden gerekent worden van paeschen tot baefmisse alsook eene signael ofte teken gegeven worden door het luyden vande grootte clocke soo als van over langen tyd hier in gebruyck is opdat eenyder voor het eyndigen van het geluyde soude connen vertrecken

7

Ende by soo verre eenige weirden continueren in het contravenieren aen 't gonne voorschreven naerdien sy tot twee mael deur over gecorrigeert zyn, sullen in sulcken gevalle geordonneert worden hunne herbergen te sluyten ende geiterdiceert worden meer herberge te sullen mogen houden

8

Dan alsoo het soude connen gebeuren dat eenige persoonen souden willen inde herbergen verblyven nietjegenstaende sy vanden herbergier behoorlyk vermaent zyn om van daer te vertrecken waerdoor het ook gebeurt dat de herbergiers meynen vrije te zyn vande boeten 't hunnen laste gestelt, immers deurop excipierende ten dien pretexte geene zorge en hebben om de overtredingen te beletten nemaer in contrarien die facielyck laeten gebeuren soo ist dat den collegie verklaert dat den herbergier in sulcke gevallen ende in alle andere alwaer hij hem sal willen excuseren van boete, gehouden sal syn de contraventien aenstonts te denunceren aenden heer Bailliu, ende dit zoodaenig dat sy daervan de eerste aenclaeagers zyn ende hem de kennisse doen voor dat hij van andere daervan is geïnformeert ofte de overtreders bevint op peyne dat op hunne exceptien geen attentie sal genomen worden ende de boeten 't hunne laste gestelt sullen worden gedecreteert

Alle de voorsyde boeten te verbeuren ten proffytte vanden principaelen officier exploiteur belastende Burghmeester ende Schepenen d'officieren op 't gonne voorschreven te letten ende dese exactelyck te doen observeren ende opdat niemant en pretenderen redenen van onwettheyt sal dese ter plaetse ordinair op morgen naar beede de missen gepubliceert worden mits

(gaeders) aengeplackt ten wethuyse actum in ordinaire vergaederynge den 22 9bre 1777 als greffier ter ord(onan)tie, toorc(onden), ond(erteeckent) JF Van Baren

Gepubliceert in gebannen vierschaere vanden prochie van Lichtervelde present den collegie ten aanhooren van procureurs, Amman, officieren en andere omstaenders den 22 9bre 1777

Als griffier toorc(onden) ond(erteeden)t J:F Van Baren

JF De Meulenaere

1777

Michiel Goddyn Jans Goddyn Lucas Goddyn

Pieter de Cock Joannes de Nolf Martinus Van Lerberghe

Carel Goddyn en de Weduwe Laureins-Frans Beernaert, respectievelijk waard en waardin van de herbergen: "De Swaene" en "Den Hert", beide aan de markt gelegen dichtbij de kerk, zullen hoogst waarschijnlijk allesbehalve opgetogen geweest zijn met deze drastische aanpak op hun parochie. Op zo'n manier je klanten en je verkoop zien verminderen! En wat moet Joannes Callewaert, waard van de herberg en Wethuys "De Luyte" zoal gedacht hebben, toen hij de heren schepenen bezig hoorde, bij het opstellen van de voornoemde "Placcaetbrief"? Dat juist zoiets moest beslist worden in zijn herberg!

De echtgenotes van het mansvolk daarentegen zullen deze gang van zaken met een verdoezelde glimlach gevolgd hebben. Eindelijk zou hun echtgenoot op een redelijk uur en hopelijk wat meer nuchter thuiskomen.

Blijkbaar moet deze "Placcaetbrief" zijn effect niet gemist hebben op de parochie, want later werd nergens meer melding gemaakt van dergelijke maatregelen.

Ende gelycende het placcaet gecommenceert op de Landtlicke Synode van Amsterdamm den dertien d' Junij 1577 inde dierseke
andere verdragen seer verrijcelyc ende een yder gedicende
De goddelijcke diensten ynde vrees en hoeghijse hertsermoen
ende de roepers te gaen drineren yn den ige herbergen ofte
gedurende dien ynde selve herbergen te gaen en aldaer te
verblijven op peyne vante ynsulveren de boote van drye
ponden paradyse ende dan d'ind yn so veel booten alse
synen huyse personen sullen beronden worden

A
Gelyc ock gedurende de selve diensten mitsgys ten tijde van het
hoinden van catechismus ofte onderwijs door de wach. h. end
ynde christelijcke leerynge ynde werck deser schoolen verboden
worden alle spelen, by den dallen kansen schieten ofte
andere diergelijcke waerdore het tont dat de jonckvroude
afblyft en afgehoinden wordt vande geseyde christelijcke
leerynge op peyne dat tot laeste vande sint zeventiens eelijcke
booten sullen worden gedefotert

Ende alsoo het een yndis pensable plicht is van alle ouders
van hinnen kinderen te doen instructoren ynde christelijcke
leeryngen, ende ten dien eynde te doen greeuenteren de
daeromende goddelijcke diensten ende catechismus, alsmede te
zorgen dat door hem dese ordonnamten niet en worden
overtreden verstaen dat alle ouders door alle defecten
door hinnen minderraerige kinderen begaen, sullen toespre-
kelyc sijn tot verhael vande booten over de contraventien
door de selve daer zeyens begaen

E
So vanden alsoo door het ontijdigdrincen ynde herbergen selve
gierellen ende andere ongeregelheden soorts kromen ynd ock
somtijt doodlaegen verboden aen een yder of sonderigen
heyligdreepen ynder winter naer den negen uren ende ynden
sommer naer den tien uren ynde herbergen te verblijven
ende worden sonige personen aldaer langer te hoinden op
peyne dat de personen naerden selven tyd aldaer beronden
wordende sullen verbauren een boote van dry ponden paradyse
ende dan d'ind het dobbel door yderen yersonen synen
huyse beronden wordende sullen de sommernaenden geres-
teert worden van goetschen tot beuysmisse

Bronnen

R.A.B.: Fonds "Heerliche & Baronnie van Lichtervelde" Oud archief: Nr. 7: Resolutieboek (1770-1778) blz 183 R° e.v.

Gemeentearchief Lichtervelde Nr. 33: Oud Archief. "Denombrement dd: 28/12/1776

Georges Vandewalle

Geschiedenis van het onderwijs, verwijzend naar Lichtervelde in de 18de eeuw, in: Vijfde jaarboek van de "Heemkundige Kring Karel Van de Poele", 1989

Hugo Delecluyse

Herbergen destijds te Lichtervelde, in: Eerste jaarboek van de "Heemkundige Kring Karel Van de Poele", 1985

Heemkundige kring Karel Van de Poele